

УДК 374.7 (4)

МАХИНЯ Н. В.,кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри іноземних мов Черкаського
державного технологічного університету**ОРГАНІЗАЦІЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ НА ПРИКЛАДІ
ПІДГОТОВКИ ІТ-СПЕЦІАЛІСТІВ У М. ЧЕРКАСИ**

На основі аналізу досвіду організації навчального середовища у галузі ІТ технологій м. Черкаси (Україна), визначені нові форми організації навчального процесу для здобуття неформальної освіти дорослим населенням. Обґрунтовані позитивні сторони застосування навчання безпосередньо у професійному оточенні із залученням до викладання галузевих фахівців.

Ключові слова: освіта дорослих, навчання дорослих, навчання упродовж життя, формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта.

Постановка проблеми. Освіта дорослих – питання, що наразі є досить суперечливим. З одного боку, навчання дорослого населення активно обговорюється як усно, так і в письмовій формі. Численні диспути, конференції, симпозіуми та комісії офіційного формату проводяться на всіх можливих рівнях – Міністерство освіти і науки, регіональні установи, університети, тощо. Теоретичний матеріал є достатнім і подекуди навіть надмірним. З іншого боку, документальна база та регулятивні відносини не узгоджені остаточно. Іншою проблемою є те, що офіційна система освіти інколи не відповідає потребам сучасного суспільства у галузі забезпечення розвитку професійних навичок протягом трудової діяльності особи. Друга освіта, заочне навчання, курси підвищення кваліфікації подекуди не враховують вимоги сучасного ринку, орієнтуючись на застарілі програми, циркуляри та приписи. Як результат – слухач отримує офіційний документ про набуття знань, а власне знання навички, практичні знання не оновлюються в повному необхідному обсязі. Або ж пропонувані розробки знаходяться в стадії апробації й часто проблемно асимілюються в навчальний процес

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначено вище, питання освіти дорослих є доволі поширеним у наукових та науково-методичних колах, тому огляд публікацій і досліджень у даному сегменті може бути необмеженим. Так, неперервну освіту як поняття розглядають І. Зязюн, Н. Ничкало, В. Семиченко, С. Сисоєва, Л. Сігаєва, М. Солдатенко. Формуванню самостійності присвячені наукові дослідження І. Зязюна, В. Козакова, Л. Сігаєвої. Особливості процесу навчання дорослої людини розкриваються у працях з андрагогіки С. Архипової, О. Вербицького, М. Громкової, С. Змейова, Ю. Калиновського, І. Колесникової, Т. Локтевої, О. Марона, Н. Протасової; післядипломну педагогічну освіту та підвищення кваліфікації вивчали В. Бондар, О. Мороз, В. Луговий, С. Крисюк, В. Олійник, Н. Протасова, В. Пуцов, М. Романенко, В. Семиченко, Т. Сорочан, В. Онушкін, М. Красовицький, В. Маслов, Т. Шамова. У контексті дослідження важливими є праці визначних учених із проблем неформальної освіти дорослих: С. Змейова, Л. Сігаєвої, В. Олійника, Р. Клопова тощо.

Мета даної статті – розглянути й проаналізувати приклади успішного застосування можливостей неформальної освіти при підготовці фахівців для певних галузей української економіки, зокрема ІТ спеціалістів, у окремо взятому регіоні України (Черкащина), та оцінити потенціал подібного формату освіти на загальнодержавному рівні.

Виклад основного матеріалу. Терміни, пов'язані з освітою дорослих, різняться визначеннями залежно від регіону їх застосування. На загальноєвропейському рівні

важливо знайти визначення, яке враховувало б усі національні особливості й одночасно було б достатньо окресленим для можливості ведення міжкультурного діалогу [1].

Визначаючи власне термін «освіта дорослих», Європейська комісія з неперервної освіти позиціонує її як будь-яку навчальну діяльність протягом життя людини задля покращення знань та навичок із особистою, соціальною та професійною метою. Таким чином, освіта дорослих включає будь-яку освіту та допоміжне навчання для молоді та дорослого населення, формальну, інформальну або неформальну. Тобто цей термін має відношення до будь-якого набуття знань, не пов'язаного із шкільною, університетською освітою та з початковим професійним навчанням. Відстрочене здобуття шкільного атестата, аспірантура та професійні курси без відриву від виробництва вважають граничними областями [2].

Особливо важливим на сучасному етапі є визнання неформальної та інформальної освіти дорослих, адже саме вона довела на практиці свою неабияку ефективність та необхідність для багатьох соціально обділених верств населення. Види освіти дорослих (визнані ЮНЕСКО) – характеристики формальної, неформальної, інформальної освіти дорослих. Формальна освіта має визначені та встановлені державою і суспільством форми, характеризується участю дорослих в освітніх програмах, після закінчення яких видається документ встановленого зразка (сертифікат, диплом), що дає право займатися оплачуваною професійною діяльністю за спеціальністю, обіймати більш високу посаду, продовжувати та удосконалювати свої професійні знання та навички упродовж життя. Така навчальна діяльність здійснюється у спеціальних навчальних установах та організаціях за офіційно встановленими і визнаними державними стандартами.

Неформальна освіта здійснюється в освітніх установах або громадських організаціях (клубах, гуртках), під час індивідуальних занять з репетитором, тренером й зазвичай не підтверджується наданням документа. У розвинених країнах, як правило, система неформальної освіти займає один і той самий щабель із формальною, а іноді й вищий за значимістю, оскільки саме тут людина опиняється в оптимальних умовах для розвитку свого творчого потенціалу [3].

Інформальна освіта – неофіційна, самоорганізована (самоосвіта), індивідуальна пізнавальна діяльність (життєвий, соціальний досвід); неорганізоване опанування інформації, що зазвичай не має цілеспрямованості. Здійснюється зокрема через самоосвіту, відвідування бібліотек, театрів, музеїв, під час подорожей, у ході спілкування з друзями. Як соціально-побутова, неструктурована освіта, вона може відбуватися у сім'ї, суспільстві, у процесі виконання роботи, що становить найбільш поширену форму навчання на робочому місці. [4]

Л. Сігаєва [5], яка вважає, що вектор розвитку освіти на початку XXI ст. можна визначити як шлях подолання жорсткої детермінованої системи освіти за допомогою: розширення меж традиційних систем освіти; усунення різних обмежень, набуття більшої гнучкості; розкріпачення індивіда в процесі навчання, подає таку узагальнену організаційну структуру освіти дорослих в сучасній Україні (рис. 1).

<ul style="list-style-type: none"> • ВИЩІ НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ • ДОКТОРАНТУРА, АСПИРАНТУРА, МАГІСТРАТУРА • ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА • ПІСЛЯДИПЛОМНА ТА ДРУГА ОСВІТА 	<ul style="list-style-type: none"> • РІЗНІ КУРСИ • ГУРТКИ ЗА ІНТЕРЕСАМИ • ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ 	<ul style="list-style-type: none"> • САМОНАВЧАННЯ • НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ЗМІ • НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ЖИТТЄВИЙ ДОСВІД • НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ СПІЛКУВАННЯ • НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ КУЛЬТУРНІ УСТАНОВИ
--	---	--

Рис. 1. Організаційна структура освіти дорослих в Україні (інтерпретація Л. Сігаєвої)

Спробуємо розширити список можливостей для набуття неформальної освіти, впорядкований Л. Сігаєвою, форматами, що набули популярності зокрема серед IT-орієнтованої молодіжної спільноти м. Черкаси останніми роками.

Загально відомий факт, що новітні IT-технології захоплюють світовий ринок, а фахівці в галузі IT-послуг впевнено займають провідні позиції серед найбільш затребуваних спеціалістів сьогодення. Ми обрали для аналізу цей напрям, оскільки м. Черкаси останнім часом є одним із флагманів IT-індустрії в Україні, компанії міста успішно співпрацюють із закордонними замовниками та просувають авторитет наших фахівців у міжнародних проектах.

Шість років тому у м. Черкаси стартував перший сезон проекту для молоді під назвою GeekHub <http://geekhub.ck.ua>. [6] Ось уже шостий сезон проект залучає людей, які прагнуть отримати професійні навички у галузі програмування. GeekHub – це проект, що надає можливість талановитій молоді отримати практичні знання у сфері розробки програмного забезпечення та IT в цілому. Засновники проекту позиціонують його як можливість для зацікавлених і цілеспрямованих осіб отримати швидкий старт кар'єри в IT. Примітно, що GeekHub розрахований не лише на студентство, але й на представників інших галузей промисловості, які хочуть розвиватись у сфері IT. Курс не встановлює певного вікового бар'єру.

Команда GeekHub складається з волонтерів, які витрачають свій особистий час на безкоштовне навчання студентів. Викладачі курсів не є професійними вчителями, Вони – це група фахівців у інформаційних технологіях, які готують слухачів курсів до успішної кар'єри в галузі. Усі без винятку члени команди Geekhub працюють у провідних софтверних компаніях, кожного дня оновлюючи свої знання та навички. Саме це дає змогу викладати виключно потрібний матеріал, що знадобиться при роботі в реальних виробничих умовах. Їхнє завдання – знайти вмотивованих слухачів, які мріють отримати професію в інформаційних технологіях, для інтенсивного практичного навчання з розробки веб та мобільних додатків. Вони прагнуть долучення талановитих людей до спільноти фахівців інформаційних технологій задля створення унікальних інтегрованих продуктів для поліпшення умов праці та життя людей навколо.

Geekhub називають «Open Source», тому що саме ця ідеологія керує програмою. Вся діяльність обертається навколо взаємовідносин між людьми. Курси Geekhub безкоштовні, єдина вимога – внутрішня мотивація та багато самостійної роботи.

Почати навчання в GeekHub не просто, претенденти мають пройти авто-тестування та співбесіду. Для пропаганди руху та підготовки до зарахування на 7-

місячний курс, засновники цього відносно нового для України формату організують щомісячні заходи, цікаві для ай-ті спільноти міста: <https://www.facebook.com/geektalks.ck/>

Реєстрація на сезон триває близько місяця. Зареєструватись можна на офіційному сайті GeekHub, де розміщена детальна інформація з кожного курсу – опис та програма курсу, команда викладачів, а також список тем для підготовки до вступного авто-тестування.

Абітурієнтам дозволяється реєструватись на будь-яку кількість курсів. У разі успішної здачі авто-тестування з декількох курсів, абітурієнт буде змушений обрати лише один курс для проходження співбесіди та подальшого навчання. Навчання триває з початку жовтня до кінця квітня. Воно проходить у форматі лекційних та практичних занять один-два рази на тиждень, орієнтовно з 18.30 до 20.30. Відповідно, і викладачі курсів, і працюючі слухачі можуть відвідувати курси в неробочий час. Як зазначено вище, програма курсів розробляється з розрахунком на великий об'єм самостійної й домашньої роботи.

Окремі курси під час навчання долучаються до практичних проектів. Це реальні проекти, які розробляються командами студентів GeekHub для неприбуткових організацій. Такі команди, як правило, складаються з проектних менеджерів, дизайнерів, frontend/backend розробників, розробників мобільних додатків, інженерів з якості і т.д. Практичні проекти допомагають студентам навчитися працювати в умовах, максимально наближених до справжніх проектів в ІТ-компаніях.

Студент, який закінчив навчання, має можливість пройти сертифікацію зі свого курсу. У разі успішного складання фінального іспиту, студент отримує сертифікат GeekHub, що підтверджує його Junior рівень з відповідного курсу. Кожен сертифікат GeekHub має унікальний серійний номер. Маючи цей номер, потенційний роботодавець може зв'язатись з викладачами GeekHub та отримати характеристику власника диплому. Це допомагає максимально спростити процес найму на роботу талановитих випускників проекту.

Проект надзвичайно популярний серед ІТ-компаній міста та осіб, які бажають набути нових навичок чи освоїти нові напрями роботи в ІТ-галузі. Він має свою напрацьовану репутацію. Після фінальних іспитів, дані сертифікованих студентів протягом одного дня розсилаються в усі ІТ-компанії міста Черкаси. Таким чином, зацікавлені компанії мають шанс розглянути можливість найму випускників GeekHub. За статистикою, найкращі студенти GeekHub в перший тиждень після випуску отримують декілька пропозицій щодо роботи. 80-85% сертифікованих випускників знаходять роботу в ІТ-компаніях протягом 1-2 місяців після завершення сезону.

Років 3-4 тому компанії не так охоче працевлаштовували junior-спеціалістів, шукали більш «скілованих», досвідчених. Часи та ринок змінилися. Знайти або переманити досвідчених фахівців наразі досить важко, при цьому попит та кількість вакансій у галузі постійно збільшується. Щоб заповнити нестачу кадрів, як альтернативу, провідні ІТ-компанії почали організовувати власні курси, програми навчання, щоб після закінчення найкращим слухачам запропонувати місце роботи. Звісно, для позитивного зарахування на такі навчальні курси потрібно пройти певний відбір, зарекомендувати себе, продемонструвати вмотивованість та бажання навчатися (в деяких компаніях також потрібний мінімальний технічний бекграунд), багато часу приділяти самостійному навчанню, виконувати домашні завдання, але це того варте.

Опитування, проведене черкаською консалтинговою конторою «HR-хата», показало, що 86% компаній міста готові взяти на роботу кандидата з мінімальним досвідом роботи, 66% – беруть на стажування. Серед тих, кого найчастіше працевлаштовують з мінімальним досвідом, в лідерах знаходяться знавці backend-технологій [7].

Один із прикладів набуття такої неформальної освіти – так званий SPD-університет [8] – формат отримання та розвитку навичок в ІТ сфері, організований при провідній ІТ-компанії м. Черкаси, SPD-Ukraine (Software Product Development). SPD-University – це проект, що допомагає максимально нівелювати розрив між теоретичними знаннями та досвідом, необхідним для працевлаштування.

Не є секретом, що сучасні роботодавці часто нарікають на недостатню практичну спрямованість університетських програм. ІТ-компанії міста, включно з SPD-Ukraine, із готовністю налагоджують співпрацю із закладами вищої освіти міста, проводять ярмарки вакансій, просвітницькі зустрічі та тематичні професійні заходи протягом навчального процесу ВНЗ, спонукаючи студентство до глибшого і ретельнішого відношення до набуття теоретичних знань під час лекційних та семінарських занять.

[SPD-University](#) намагається не лише ділитися досвідом із зацікавленими особами, але й впливати на освіту в нашій країні загалом. Так, наприкінці вересня 2016 року представники проекту взяли участь у засіданні освітнього комітету Асоціації «ІТ в Україні», взяли участь в обговоренні програми викладання інформатики у школах, створення мережі SMART-класів, у обговоренні правил вступу до ВНЗ (зокрема, на ІТ спеціальності) та інших освітніх тем [9].

Оскільки навчальні програми ВНЗ не дозволяють значних відхилень від планів занять, роботодавці знайшли більш прийнятний для себе формат надання практичних навичок для тих, хто прагне отримати потрібну кваліфікацію та навички для роботи в їхніх командах. Програми SPD-University розроблені безпосередньо фахівцями, що працюють в ІТ, а відтак найбільше відповідають очікуванням роботодавців. Розроблюючи програми навчання, фахівці компанії орієнтуються на те, що частина слухачів курсів буде надалі працювати в їхніх проектах, а отже максимально адаптують програми під майбутнє робоче середовище.

Примітно, що усі програми мають «університетський» підхід. Це означає, що крім основних дисциплін зі спеціалізації слухачі також мають лекції та практичні заняття із суміжних дисциплін. Одним з найважливіших елементів навчання є наскрізний проект, який виконується в повноцінних командах, що складається з Back-End і Front-End розробників, а також QA. Менторами проектів виступають провідні спеціалісти з компанії SPD-Ukraine.

Команда SPD-University складається з найдосвідченіших спеціалістів своєї галузі, готових ділитися своїм практичним досвідом. Курси безкоштовні, проте вимагають від абітурієнтів певної теоретичної бази. Подібно GeekHub, абітурієнти SPD-University для того, щоб стати повноцінними слухачами, мають пройти повноцінний і ретельний відбір – тестування, співбесіда англійською мовою. Тільки успішні результати цих двох заходів уможливають участь у навчанні. Віковий ценз і тут відсутній, тобто слухачем курсів може стати будь-яка особа, що прагне оволодіти фахом.

Загальна кількість слухачів університету – 90 осіб. Звичайно, не всі відвідувачі отримають робоче місце саме в SPD-Ukraine. Але сертифікат про закінчення курсів, який отримують ті, хто успішно складе прикінцевий екзаме́н та виконає практичне завдання, буде ознакою належної практичної підготовки особи і дасть змогу випускникові успішно застосувати набуті знання та навички в інших ІТ-компаніях міста.

Висновки. Найкраща інвестиція – це інвестиція в себе та в свою освіту [10]. Під інвестицією ми розуміємо не лише фінансовий вимір, а й часовий. Сьогоднішній світ не тільки мінливий, він ще й відкритий. Разом із тим, що закриваються застарілі спеціальності, відходять у минуле колись актуальні освітні та професійні тренди, одночасно виникають нові тенденції, поняття, які стосуються навчального і професійного розвитку. Зумівши зрозуміти потенційні напрями своєї подальшої діяльності, кожна

людина зможе знайти прийнятні для неї шляхи набуття нових знань, розширення своїх уже наявних компетенцій. Бажання та усвідомлення мають спонукати нас до дії. Формальна освіта, неформальне набуття фахових професійних навичок, самоосвіта чи практичний досвід – кожен може обирати із численних пропозицій, якими багате наше сьогодення. Завдання влади – впорядкувати документальну базу та... не заважати розвитку новітніх методів набуття фахових компетенцій дорослим населенням.

Список використаної літератури

1. Colardyn D, Bjornavold J. The learning continuity: European inventory on validating non-formal and informal learning. CEDEFOP Panorama series 117. – Luxembourg, 2005.
2. Махиня Н. В. Освіта дорослих у загальній системі неперервної освіти: окремі визначення та потрактування / Н. В. Махиня // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки: науковий журнал. – Черкаси: ЧНУ, 2014. – № 1(294). – С. 123–129.
3. Махиня Н. В. Європейський глосарій освіти дорослих / Н. В. Махиня // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. – № 9 (53). – С. 98–106.
4. Лук'янова Л. Б., Аніщенко О. В. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / авт.-упор. Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 108 с.
5. Сігаєва Л. Є. Характеристика структури освіти дорослих в сучасній Україні / Л. Є. Сігаєва // Вісник Житомирського державного університету. Серія: Педагогічні науки: науковий журнал. – Житомир: ЖДУ, 2011. – Випуск 59. – С. 38 – 42.
6. GeekHub – отримай практичні знання в ІТ. – Режим доступу : <http://geekhub.ck.ua>
7. Чи важко працевлаштуватися з мінімальним досвідом в ІТ-компанію. – Режим доступу : <http://in.ck.ua/ua/hr-hata/blog/chy-vazhko-pracevlashtuvatysya-z-minimalnym>
8. SPD-University – ІТ-освіта Черкас. – Режим доступу : <http://spd-university.com/>
9. SPD-Ukraine – Software Product Development. – Режим доступу : <http://www.spd-ukraine.com/>
10. Махиня Н. В. Європейські перспективи розвитку освіти дорослих: стратегія «Європа 2020» / Н. В. Махиня // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, IV (38), Issue: 77, Hungary, Budapest. – 2016. – Pp. 53–57.

References

1. Colardyn D, Bjornavold J. (2005). *The learning continuity: European inventory on validating non-formal and informal learning*. CEDEFOP Panorama series 117. – Luxembourg.
2. Makhynia, N. (2014). Adult Education in the general system of lifelong learning: some notions and explanations. *Visnyk Cherkaskoho universytetu (Journal of Cherkasy University)*, 1(294), 123-129 (in Ukr.)
3. Makhynia, N. (2015). European glossary of adult education. *Pedahohichni nauky: Naukoviy zhurnal (Teacher Studies – Scientific Journal)*. Sumy: Sumy Pedagogical University named after A. Makarenko, 9(53), 98-106 (in Ukr.)
4. Lukyanova, L., Anishchenko, O. (2014). *Adult education: short glossary of terms*. Kyiv, Nizhyn: Lysenko M.M. (in Ukr.)
5. Sihayeva, L. (2011). Characteristic patterns of adult education in modern Ukraine. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu (Journal of Zhytomyr State University)*, 59, 38-42 (in Ukr.)
6. GeekHub. Retrieved from <http://geekhub.ck.ua>
7. Is it difficult to find a job in IT company having the minimal expertise? *HR research*. Retrieved from <http://in.ck.ua/ua/hr-hata/blog/chy-vazhko-pracevlashtuvatysya-z-minimalnym>
8. SPD-University. Retrieved from <http://spd-university.com/>
9. SPD-Ukraine – Software Product Development. Retrieved from <http://www.spd-ukraine.com/>
10. Makhynia, N. (2016). The European perspectives of adult education: the strategy «Europe 2020» Science and Education a New Dimension. *Pedagogy and Psychology*, IV(38), 77, 53-57. – Hungary, Budapest. (in Ukr.)

МАХИНЯ Н.,

Doctor of Philosophy (Pedagogical Sciences), Docent at the Foreign Languages Department, Cherkasy State Technological University

ORGANIZATION OF INFORMAL ADULT EDUCATION ON THE EXAMPLE OF THE IT SPECIALISTS TRAINING IN THE CITY OF CHERKASY.

Abstract. Based on the experience gained in the educational environment created by IT companies in Cherkassy (Ukraine), new forms of educational process to obtain informal education by

adults are distinguished. Reasonable use of the positive aspects of training directly in the professional environment involving teaching industry professionals is proved.

Introduction. Adult education is the issues of primary importance nowadays. We are aware of lifelong learning system development to obtain possibilities in career promotion. Numerous discussions, conferences, other official events are held to solve the problems existing in the sphere and offer possible ways to develop people's possibilities in gaining new skills.

Purpose. The system of adult learning include formal, informal and non-formal education. In its formal form, adult education is structured and can be officially assessed. Non-formal adult education is the set of random knowledge people gain through their life period. The part which is less structured but more potential is informal education. It is difficult to fully track as this kind of adult education is regionally and periodically dependable. Ukrainian segment also has its own peculiarities whatsoever.

Methods. By using methods of scientific analysis, critical thinking, deduction, it is possible to distinguish the specific points of informal adult education in the specific region and of the specific professional area.

Results. The attention focused on the IT segment of industry in the city of Cherkasy has shown the lack of trust to the formal educational institutions in preparing IT specialists by today's employers. They do try to create cooperation with universities that train future working forces for the industry, but existing high school curriculum doesn't always allow wide deviations from the time-table. It is not possible to include the necessary skills training into the university routine. Being one of the leaders in IT industry, Cherkasy IT community needs more and more staff, purposed to develop and ready to self-study. One of the most successful project of these days is GeekHub, a free preparation course created by the leading Cherkasy IT professionals. The project has been functioning for six years and it is becoming more popular among the city community with each season. The training lasts for eight months, there is no age limit. Possible specializing courses range from Python language to Project Management, Quality Assurance or Game Development. Those who successfully pass their final testing, are given certificates that are of great value and respect among IT hiring companies of Cherkasy. It is proved that those having completed the program manage to find well-paid job within the first week after GeekHub graduation. Another project of a solid respect is so-called SPD-University, a nine months program launched by SPD-Ukraine, an IT company with more than 10 years of flourishing existence in the field. Fast-growing demand in employees made the executives think about local training for their potential workers. Free study, university-based activities, practical training, convenient hours have made the project a great success. The admission is not easy though. All applicants should get through the testing and face-to-face interview held in English. During those stages, the future tutors observe and evaluate the applicants' background and their knowledge of English. What make people be eager to participate is the possibility to be trained with the highly professional team of instructors in the well-known IT-company. Future prospects to work for a big company together with highly skilled specialists are the motivation to dive into serious training and self-education – the bulk of the time is devoted to homework and practical social projects made for the sake of the local community. The attendees who show the best results will be offered the job of their dream, all the rest of the course who will pass the test will be given certificates of SPD-University justifying their mastering the skills of the area chosen and increasing their chances in career development.

Originality. The projects analyzed are unique for Ukraine. They are free for all attendees, they use people's motivation as the fuel to get new skills and develop self-study abilities for the future job promotion. This proves the necessity to rethink useful skills for training during compulsory educational process – Critical Thinking, Creative Thinking, Collaborating, Communicating, Information Literacy, Media Literacy, Technology Literacy, Flexibility, Initiative, Social Skills, Productivity, Leadership.

Conclusion. Adult education is not a static system. It's a constantly developing process. We should track the best and the most useful models of organizing the learning environment so to apply some of the techniques for reaching the lifelong learning process goals.

Keywords: adult education, adult learning, lifelong learning, formal education, informal education, non-formal education.

Одержано редакцією 05.11.2016 р.
Прийнято до публікації 03.12.2016 р